

D • N
28/11 1954

Konflikt och förtryck skärps i Sydafrika

Det huvudsakligen på de engelskspråkiga stödda oppositionspartiet United Party gick till mångas förvåning vid kongressen i Bloemfontein för några dagar sedan på en relativt liberal linje. Ledaren, Strauss, som står till vänster om partiets center i rasfrågan, fick stor majoritet både för sitt fortsatta ledarskap och för en politisk deklaration som ger ett alternativ till den härskande nationalistiska apartheidspolitiken. Enligt deklarationen bör de svartas inflyttning till städerna och deras sysselsättning i industriellt arbete godtas såsom något ofrånkomligt och varaktigt, och i anslutning härtill bör "de infödda" få rätt att besitta jord även i dessa samhällen. Vidare bör de bestämmelser som gör en rad yrken till monopol för de vita uppmyckas. Uppfostran av de infödda, som i början av detta år ställdes under infödingsdepartementets kontroll, skall återföras till de ordinarie skolmyndigheterna. Slutligen förklaras, om också i vaga ordalag, att de infödda skall genom demokratisk fostran förvärva förutsättningar för politiska rättigheter. Denna programförklaring är, även om den självfallet utgår från att det vita väldet måste bevaras, det mest liberala aktstycke som kommit från något av de större partierna i Sydafrika. Det liberala partiet går visserligen längre — i dess program krävs direkt successiv utsträckning av rösträtten att omfatta svarta med viss bildningsgrad — men detta parti har under sin korta tillvaro (ett och ett halvt år) inte vunnit nämnvärda framgångar.

Att den hårda striden mellan nationalisterna och United Party kommer att fortsätta står efter detta beslut utom tvivel. Då nationalistledaren Malan avgår inom kort tid väntas den mo-

derate Havenga eller ytterlighetsmannen Strydom bli hans efterträdare. Skulle Strydom, en av de värsta rasfanatikerna i Sydafrika, segra i denna konkurrens, är det åtminstone tänkbart att vissa grupper som under Malan röstat med nationalisterna går över till United Party.

Motsättningen mellan den nationalistiska regeringen och de kristna missionskyrkorna blir allt mera markant. Infödingsministeriets politik i skolfrågan går ut på att missions-skolorna — i vilka det stora flertalet svarta som får någon skolbildning uppfostras — antingen skall godta regeringens reaktionära undervisningsprinciper eller också överföras till staten. Bland vapnen i regeringens hand är enligt en ny förordning befogenhet att annullera rätten att inneha jord då i vederbörande kyrkor något förekommer som "kan vara ägnat att leda till försämring av förhållandet mellan de infödda och regeringen". Infödingsministern äger i dessa fall definitiv beslutanderätt och kan således stänga vilken kyrka och skola som helst.

Missionerna är i ett svårt läge. Skall de ge efter så långt som möjligt för att få fortsätta sin verksamhet med risk att denna verksamhet inte längre kommer att motsvara deras egna grundsatser? Eller skall de vägra att kompromissa med risk att de förlorar möjligheten att fortsätta sitt arbete? Det är ett välkänt dilemma i framväxande diktaturer. Särskilt de katolska och anglikanska kyrkorna har genom sin styrka och sina förankringar på annat håll råd att med kraft protestera; de har också liksom en rad andra samfund gjort det. Det framhålls att de av staten fastställda undervisningsplanerna

för de infödda siktar till att dels göra dem skickade endast för lägre, mindre väl betalda yrken, dels att framhäva och inskränka deras underordnade ställning och bibringa dem en känsla av mindervärdighet. Särskild uppmärksamhet har väckt att biskopen i Johannesburg beslutat stänga alla anglikanska missionsskolor i södra Transvaal under betoning av att den stadgade undervisningsplanen "innebär permanent underordning av bantubefolkningen". Den kände Johannes-

burgprästen Huddleston har förklarat att här har vi samma metoder som i nazismens Tyskland — förordningen är "ett försök att lägga kyrkan under tyranni". Det kan diskuteras om inte en aktion från alla de hotade samfundet med understöd från opinionen i andra länder kunde medföra någon förbättring eller åtminstone medverka till att hejda utvecklingen mot det sämre. Den stora reformerta kyrkan står emellertid som alltid bakom regeringens politik.